

Dr. Marijana Erstić
Sveučilište Siegen, Njemačka

Od Krleže do nagradenih mladih znanstvenika
Devet godina Njemačkog društva za kroatistiku

Njemačko društvo za kroatistiku osnovano je 31. ožujka 2007. u hrvatskom veleposlanstvu u Berlinu nakon što je održan III. skup njemačkih kroatista (III. Versammlung der deutschen Kroatisten). Inicijativna grupa njemačkih kroatista usvojila je statut Društva, izabrala vodstvo i zadužila ga da novoosnovano Društvo registrira kod nadležnog njemačkog pravosudnog tijela. Za predsjednicu društva izabrana je prof. dr. Elisabeth von Erdmann sa sveučilišta Otto-Friedrich u Bambergu, a za zamjenicu dr. Alida Bremer, prevoditeljica, književnica i kulturna akvistkinja iz Münstera.

Njemačko društvo za kroatistiku nije zatvorena grupa čiji su članovi samo sveučilišni profesori i njihovi asistenti. O karakteru Društva najbolje govori popis članstva. Uz sveučilišne djelatnike među članovima su književni kritičari, njemački književnici hrvatskog podrijetla ili pak osobe s afinitetom za Hrvatsku. Da je ovo sveučilišno društvo otvoreno razaznaje se ne samo iz popisa članstva već i iz djelatnosti društva koje se shvaća kao forum za uspostavljanje i razvijanje komunikacije među članovima i kao platforma za djelovanje.

Što o Njemačkom društvu za kroatistiku kaže Statut iz godine 2008.

Njemačko društvo za kroatistiku shvaća svoj rad, ali i hrvatsku kulturu uopće, kao dio europske kulture. Elisabeth von Erdmann u tekstu „Deutsche Gesellschaft für Kroatistik: Anachronismus oder Chance?“¹, nastalom netom nakon osnivanja društva, piše (citiram iz vlastitog prijevoda): „Europsko jedinstvo u raznolikosti znači ravnotežu između individualnog i ujedinjenog...“. Društvo smatra da „u europskom srastanju leži velika mogućnost ravnoteže koja se nije mogla ostvariti u supranacionalnim (nadnacionalnim) modelima“.² Za postizanje te ravnoteže potrebno je „kako to dokazuje povijest, usmjerenost na posebnosti i individualnost jedne kulture, ali i na njen cjeloviti kontekst; potrebno je na koncu i

---

¹ Elisabeth von Erdmann, „Deutsche Gesellschaft für Kroatistik: Anachronismus oder Chance?“ (2008), link: <http://www.kroatistik.de> [1.6.2016]. Mrežna stranica NjDK trenutačno se preuređuje tako da izvoran tekst nije dostupan.

² Op. cit.

usredotočenje na odnos između oba aspekta, koji nastaju interaktivnim djelovanjem komunikacije i integracije, ali su i rezultat strategija omeđivanja kao i povijesnih prilika“.³ Znači da je potrebno u jednakoj se mjeri baviti i individualnim (nacionalnim) i europskim (zajedničkim) značajkama jedne kulture.

Njemačko društvo za kroatistiku u godini 2008. tvrdi da se ova zásada, kao i ideal o suživotu u Europi, „sve više osjeća i u radu znanstvenih područja, kao što su povijest, znanost o kulturi, u književnosti, jeziku itd.“ pa se time i „manje prostore sve više dovodi u centar zanimanja“.⁴ Drugim riječima, raznolikost u europskom jedinstvu i europsko jedinstvo u raznolikosti bile da su idejne vodilje Njemačkog društva za kroatistiku u trenutku kad se ono osnivalo. Bila je to godina 2007., a tada je Hrvatska još stajala pred vratima Europske unije. I godina u kojoj je Alida Bremer pripremala prezentaciju Hrvatske kao glavnog gosta Sajma knjiga u Leipzigu.

Utemeljitelji Njemačkog društva za kroatistiku su (abecednim redom): Alida Bremer, Jadranka Conrad, Elisabeth von Erdmann, Biljana Golubović, Renata Jakić, Walter Kroll i Reinhard Lauer. Oni su sastavili i statut i to, kako sami kažu, u vjeri u dijalog i kao rezultat želje za time da se „jednoj posebnoj kulturi“ (hrvatskoj) „pokloni posebna pažnja, a slici te kulture u Europi da bolja perspektiva“.⁵ Iako neke od spoznaja iz 2008. u današnjoj europskoj svakodnevici mogu zazvučati anakronistički, komparatistički pristup hrvatskoj kulturi još je uvijek jedan od idejnih ciljeva društva.

Društvo svoju vodeću zadaću ponajprije vidi u „poboljšanju komunikacije i informiranja među kroatistima, u promatranju i analizi hrvatske kulture koja je tijekom svoje povijesti bila vezana uz različite kulture“.⁶ Stoga je glavni cilj Njemačkog društva za kroatistiku „njega komunikacije među osobama koje se u Njemačkoj shodno osobnom interesu i profesionalnom zanimanju bave hrvatskim temama, njega veza s inozemstvom, ali i informiranje o tome što ima novo na polju kroatistike i tko su njeni predstavnici“.⁷ Zbog toga se društvo „želi profilirati kao partner osobama i institucijama koje se bave hrvatskim temama te želi ponuditi platformu na kojoj će se u Njemačkoj prezentirati hrvatske teme, gdje će ih se zamijetiti i o kojima će se diskutirati“.⁸

---

3 Op. cit.

4 Op. cit.

5 Op. cit.

6 Op. cit.

7 Op. cit.

8 Op. cit.

Poboljšanje komunikacije, prezentacije i informiranja dovodi „do oživljavanja i koordiniranja kroatističkih tema u Njemačkoj, ali i do toga da ih studenti lakše uoče i da se više zanimaju za njih, do pospješivanja prevodenja, organizacije znanstvenih i kulturnih skupova, uspostave kontakata i veza, znanstvenog djelovanja i objavljivanja publikacija na teme iz hrvatske kulture, književnosti i jezika“.⁹ No Društvo prije svega želi „uspostaviti forum prezentacije i diskusije o tome što se u Njemačkoj događa na području kroatistike“.¹⁰ Time se na polju kroatistike i njenih nositelja stvara koordiniran i atraktivan angažmana te se ostvaruju veze s potencijalnim partnerima u Njemačkoj, kao i izvan njemačkih granica. Tako je 2008. Njemačko društvo za kroatistiku htjelo pridonijeti atraktivnosti Hrvatske u Europi. Društvo je danas forum koji pospješuje promociju, ostvarenje i vidljivost individualnih projekata. Kroatistice i kroatisti, koji su članovi Njemačkog društva za kroatistiku, svoj kroatizam ne shvaćaju profesionalno, ono je njima životni poziv. Jer Društvo svoje projekte financira članarinom, a članovi, ljubitelji hrvatske kulture, na svoje djelovanje gledaju kao na neku vrstu počasne službe.

Djelatnost Njemačkog društva za kroatistiku

Što je do danas ostvareno od ciljeva iz 2007. i 2008. godine? Društvo je svake godine organiziralo sastanke članstva. U Berlinu se zasjedalo dva puta, u Bambergu nekoliko puta. U Hamburgu je skup organizirao prof. dr. Bernhard Brehmer, u Stuttgartu književnica Malkica Dugeč i u Saarbrückenu kroatistica i današnja blagajnica društva mag. sc. Lucija Šarčević. Do 2015. o blagajni je brinula dr. Ljiljana Reinkowski sa Sveučilišta u Baselu. Nakon svake sjednice održi se kolokvij s predavanjima koja su otvorena za javnost. Tako je, npr., 2014. u Saarbrückenu predavanje održala književnica Malkica Dugeč, a 2015. u Bambergu znanstvenik Tihomir Glowatzki i književnica Alida Bremer.

---

9 Op. cit.

10 Op. cit.

Radni sastanka u Saarbrückenu 2014., s lijeva na desno: Malkica Dugeč, mag. Verena Nolte, prof. dr. Elisabeth von Erdmann, dr. Ljiljana Reinkowski, mag. Renato Pašalić, dr. phil. Marijana Erstić

No još je bitnije eksterno djelovanje društva. Kao organizator raznih projekata i partner u projektima društvo se istaklo na polju promocije književnosti, na znanstvenom polju i u promicanju studenata i mladih znanstvenika.

Promicanje hrvatske književnosti

Društvo je bilo vezano uz prezentaciju hrvatske književnosti na Sajmu knjiga u Leipzigu 2008. koju je pod naslovom *Leipzig liest kroatisch* organizirala Alida Bremer. Ali na tome se nije stalo pa je tako poradilo na promoviranju hrvatskih književnika i oživljavanju hrvatskih klasika u Njemačkoj. U listopadu 2013. u renomiranoj berlinskoj *Literaturhaus Berlin* (*Kuća književnosti*) društvo je organiziralo simpozij o aktualnosti djela Miroslava Krleže pod polemičnim nazivom *Meisterschaft und Fragwürdigkeit* (*Majstorstvo i upitnost*). Simpozij je održan u okviru manifestacije *Na brodu* kojom se pod vodstvom Verene Nolte u godini hrvatskog ulaska u Europsku uniju u Njemačkoj predstavljala i promicala suvremena hrvatska književnost. Osim Berlina *brod* je doplovio i do Münchena, Frankfurta i Hamburga. U Berlinu je simpozij, koji je organizirala i moderirala predsjednica društva Elisabeth von Erdmann, bio izuzetno dobro posjećen. O djelu Miroslava Krleže uvodna predavanja održale su Alida Bremer, prof. dr. Anegela Richter (Sveučilište Martin Luther, Halle-Wittenberg), dr. Anna Cornelia Kenneweg (Tehničko sveučilište Dresden) i autorica ovih redaka. Nakon predavanja književnici Igor Štiks, koji živi u Edinbourghu, i Bora Čosić (Berlin - Rovinj), čija su djela prevedana na njemački jezik i koji su poznati u Njemačkoj, u razgovoru s Elisabeth von Erdmann govorili su o tome koliko je klasik Miroslav Krleža utjecao na njihov opus.

Simpozij *Majstorstvo i upitnost* u Berlinu 2013. u *Literaturhaus Berlin*, s lijeva na desno: dr. Alida Bremer i prof. dr. Elisabeth von Erdmann

Razgovor o Krleži 2013., *Literaturhaus Berlin*, s lijeva na desno: prof. dr. Elisabeth von Erdmann, mag. Verena Nolte, dr. Igor Štiks, dr. Alida Bremer, Bora Ćosić

Drugog dana simpozija književnice Ivana Simić-Bodrožić, Zagreb, i Ivana Šojat-Kuči, Osijek, prezentirale su ulomke iz svojih djela, a odlomke njemačkih prijevoda čitala je njemačka književnica hrvatskog podrijetla i prevoditeljica Marica Bodrožić. Dan kasnije društvo je bilo gost Zaklade S. Fischer (S. Fischer-Stiftung). U prostorijama zaklade, s kojom Alida Bremer surađuje dugi niz godina, organiziran je godišnji sastanak članova.

Sastanak u Zakladi S. Fischer u Berlinu 2013., s lijeva na desno: Renato Pašalić, dr. Alida Bremer, prof. dr. Elisabeth von Erdmann, prof. dr. Bernhard Brehmer, dr. Ljiljana Reinkowski, mag. Lucija Šarčević.

Kongres slavista na Sveučilištu u Gießenu i znanstvena publicistika

Dvije godine kasnije, 2015., društvo je sudjelovalo na *XII. danu njemačkih slavista (XII. deutscher Slavistentag)*, organiziranom na Sveučilištu u Gießenu. Elisabeth von Erdmann organizirala je interdisciplinarna i interkulturnalna znanstvena predavanja u okviru panela *Blicke auf die kroatische Kultur im Kontext ihrer Kontinuitäten und Paradigmenwechsel* (*Pogledi na hrvatsku kulturu u kontekstu njenih kontinuiteta i paradigmatskih promjena*). U

predavanjima se govorilo o hrvatskoj književnosti, hrvatskom jeziku i filmu kao dio kulture koja unatoč velikim trenutačnim promjenama nastoji reflektirati i očuvati tradiciju.

Navodim predavače i naslove njihovih predavanja na tom panelu:

- Elisabeth von Erdmann, Wege in der kroatischen Gegenwartsliteratur. *Nature Writing* am Beispiel von ‚Lichtschrift von Novalja‘ von Adriana Škunca (Putevi u suvremenoj hrvatskoj književnosti. *Nature Writing* na primjeru ‚Novaljskog svjetlopisa‘ Adriane Škunce);
- Gun-Britt Kohler, ‚Hrvatska mlada lirika‘ im Zeichen von Kontinuität und Umbruch. Positionierungsstrategien ‚junger Lyrik‘ im kroatischen Kulturbetrieb zu Beginn des 20. und des 21. Jahrhunderts („Hrvatska mlada lirika“ u znaku kontinuiteta i promjena. Pozicijske strategije ‚mlade lirike‘ u hrvatskim književnim prilikama 20. i 21. stoljeća);
- Ljiljana Reinkowski, Kroatisch und sein Identitätswandel nach dem Zerfall Jugoslawiens (Hrvatski i promjena u njegovom identiteta nakon raspada Jugoslavije);
- Marijana Erstić, Dalibor Matanić – ein Regisseur zwischen Neorealismus und Handycam (Redatelj između neorealizma i handycam-a: Dalibor Matanić).

Valja istaknuti da Elisabeth von Erdmann često piše i objavljuje na kroatističke teme i u raznim slavističkim publikacijama, zbornicima i antologijama. Njemačko društvo za kroatistiku planira izdati zbornika koji bi se nadovezao na znanstvene antologije i monografije koje je između 1988. i 2000. izdavao, prvo, nakladnik Bayerische Verlagsgesellschaft, a nakon toga Böhlau-Verlag, a uredila ih je Elisabeth von Erdman. Riječ je o biblioteci *Quellen und Beiträge zur kroatischen Kulturgeschichte (Vrela i prinosi za hrvatsku kulturnu povijest)* u 10 knjiga.¹¹ Zamišljeno je da članovi društva budu urednici biblioteke.

Promicanje studenata i mladih znanstvenika - nagrade Veleposlanstva Republike Hrvatske u Berlinu

Koliko jedna ovakva udruga kao što je Njemačko društvo za kroatistiku pojedincu može biti od koristi u njegovom društvenom djelovanju, uvjerila sam se i sama kad sam uspjela realizirati jednu ideju i na kraju je pretvoriti u dugotrajan projekt. Znala sam da na njemačkim sveučilištima studira veliki broj hrvatskih studenata koji vrlo često u završnim radovima obrađuju teme iz hrvatske kulture i hrvatskog društva, kao što to čine i razni drugi njemački studenti, poput studenata kroatistike, i učinilo mi se da među njima ima jako vrijednih radova. Radovi su nastali na preddiplomskim studijima (bachelor – BA), na diplomskim

¹¹ Usp. literaturu, navedenu na kraju teksta.

sveučilišnima studijima (master – MA), poslijediplomskom sveučilišnom studiju kao disertacija ili habilitacija. Smatrala sam da bi trebalo proučiti te radove i najbolje nagraditi.

Natječaj za dodjelu nagrada Veleposlanstva Republike Hrvatske u Saveznoj Republici Njemačkoj najboljim apsolventima na njemačkim sveučilištima prvi je put raspisan u siječnju 2016. na mrežnoj stranici *Junge Osteuropa-Experten* i na stranici hrvatskog veleposlanstva, a o njemu je putem svoje mreže informiralo i Njemačko društvo za kroatistiku. Ja sam oformila i koordinirala komisiju za dodjelu nagrade i njoj su bili prof. dr. Ludwig Steindorff s Katedre za istočnoeuropsku povijest Sveučilišta u Kielu, prof. dr. Elisabeth von Erdmann s Katedre za slavistiku Sveučilišta u Bambergu, prof. dr. Walburga Hülk-Althoff s Katedre za romanistiku Sveučilišta u Siegenu, predstavnici hrvatskog veleposlanstva u Berlinu i ja kao inicijatorica nagrade. Dogovorili smo se da će se nagraditi završni radovi s ocjenama od 1,0 do 1,5 i disertacije s ocjenom *summa cum laude* i *magna cum laude* i da se na svakom stupnju dodijeli po jedna nagrada, za bachelor 200 €, za master 300 € i za disertaciju 400 €. Tim smo nagradama željeli honorirati rad studenata i mladih znanstvenika ali i omogućiti bolje povezivanje hrvatskih migranata i njemačkih studenata s Hrvatskom.

Na natječaj se prijavilo šest kandidatkinja i kandidata, u svakoj kategoriji po dvoje. Dodjela nagrada održana je u Berlinu, 24. lipnja 2016., tijekom proslave Dana državnosti u hrvatskom veleposlanstvu koje je i financiralo nagrade. Nagrade je dodijelio veleposlanik Ranko Vilović.

Nagrade su osvojili ovi studenti i mladi znanstvenici:

Katarina Stjepandić koja je 2015. na Sveučilištu „Eberhard Karl“ u Tübingenu obranila dodiplomski rad na stupnju *Bachelor of Arts* s područja politologije *Nationalismus und Migrationshintergrund. Eine Analyse der nationalen Identitätskonstruktion kroatischer Jugendlicher der zweiten Generation in Deutschland (Nacionalizam i migracijska pozadina. Analiza konstrukcije nacionalnog identiteta drugog naraštaja hrvatske mladeži u Njemačkoj)*.

Mira Soldo za magisterski rad na stupnju *Master of Arts* s područja kroatistike pod nazivom *Stimmen in Ivana Sajkos, Trilogija o neposluku* (Glasovi u ,Trilogiji o neposluku‘ Ivane Sajko) koji je 2015. obranila na Sveučilištu Humboldt u Berlinu. Soldo se bavi novijim tekstovima hrvatske dramatičarke Ivane Sajko koja je vrlo priznata u Njemačkoj.

Nagrađena su i dva doktorska rada iz historiografije. Nagradu je dobio **Daniel Lalić** za disertaciju na temu *Oben geblieben? Der Hochadel Kroatiens-Slawoniens 1868-1918 zwischen Verlust, Verteidigung und Neuerwerb gesellschaftlicher Elitenpositionen (Opstanak*

*na vrhu? Visoko plemstvo Hrvatske i Slavonije od 1868. do 1918. između gubitka, obrane i restauracije). Disertaciju je Lalić obranio 2015. na Sveučilištu Passau. Klaudija Sabo je nagrađena za disertaciju *Ikonen der Nationen. Mythische HeldInnen in Kroatien und Serbien nach Tito in visuellen Kulturen (Ikone nacija. Mitske junakinje i junaci u vizualnim kulturama Hrvatske i Srbije nakon Tita)* koju je izradila i obranila na bokom sveu ilištu 2015.¹²*

Njemačko društvo za kroatistiku želi nastaviti ovaj projekt za dobrobit hrvatsko-njemačkih odnosa na polju znanosti, naobrazbe i kulture.

Dodjela nagrada mladim znanstvenicima u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Saveznoj Republici Njemačkoj, Berlin, 24. lipnja 2016., s lijeva na desno: veleposlanik Ranko Vilović, dr. Marijana Erstić, mag. Mira Soldo, dr. Klaudija Sabo, dr. Daniel Lalić, Katarina Stjepandić, B.A.

---

12 Sažeci radova objavit će se u časopisu *Riječ (Das Wort)* Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden – Ogranak Matice hrvatske.

Literatura

- Džamanjić, Rajmund, *Nauk za pisati dobro* (1639), Nachdruck und Einleitung von Elisabeth von Erdmann-Pandžić, mit einem Nachwort von Stjepan Krasić, Bayerische Verlagsanstalt, Bamberg 1991.
- Erdmann, Elisabeth von, „Deutsche Gesellschaft für Kroatistik: Anachronismus oder Chance?“ (2008), <http://www.kroatistik.de> [01.06.2016].
- Erdmann-Pandžić, Elisabeth von [Hrsg.], *Regiones paeninsulae Balcanicae et Proximi orientis*. Aspekte der Geschichte und Kultur, Bayerische Verlagsanstalt, Bamberg 1988.
- Erdmann-Pandžić, Elisabeth von, *Drei anonyme Wörterbücher der kroatischen Sprache aus Dubrovnik, Perugia und Oxford*. Zur Sammlung der ‚disiecta membra‘ des frühen Opus von Bartol Kašić, Bayerische Verlagsanstalt, Bamberg 1990.
- Erdmann-Pandžić, Elisabeth von/Basilius Pandžić, *Juraj Dragišić und Johannes Reuchlin*. Eine Untersuchung zum Kampf für die jüdischen Bücher mit einem Nachdruck der ‚Defensio praestantissimi viri Joannis Reuchlin‘ (1517) von Georgius Benignus (Juraj Dragišić), Bayerische Verlagsanstalt, Bamberg 1989.
- Grčević, Mario, *Die Entstehung der kroatischen Literatursprache*, Böhlau Verlag, Köln/Weimar/Wien 1997.
- Kašić, Bartol, *Venefrida*. Eine Tragödie, Text, Einleitung und Index von Darija Gabrić-Bagarić, Bayerische Verlagsanstalt, Bamberg 1991.
- Muljačić, Žarko, *Das Dalmatische. Studien zu einer untergegangenen Sprache*, Böhlau Verlag, Köln/Weimar/Wien 2000.
- Pandžić, Bazilije S., *Bosna Argentina. Studien zur Geschichte des Franziskanerordens in Bosnien und der Herzegowina*, Böhlau Verlag, Köln/Weimar/Wien 1995.
- Patricius, Fransiscus, *Discussiones Peripateticae*, Nachdruck der vierbändigen Ausgabe, Basel 1581, herausgegeben von Zvonko Pandžić, Böhlau Verlag, Köln/Weimar/Wien 1999.
- Pisctole i evangelya: das Perikopenbuch des Ivan Bandulavić von 1613*, Teil a.
Nachdruck/hrsg. von Elisabeth von Erdmann-Pandžić; Teil b. Glossar und Kommentar von Darija Gabrić-Bagarić und Elisabeth von Erdmann-Pandžić, Böhlau Verlag, Köln/Weimar/Wien 1997.